

ВСТУП

З найдавніших часів колір був однією з основ, що допомагала людству пізнавати світ. Як явище він розвивався разом із поступовим розвитком людських спільнот, з часом набуваючи все більшого значення для людей, будучи не тільки забарвленням певних предметів, а відображаючи людське світобачення. Це проявлялося в тому, що кольори почали викликати асоціації із певними поганими або хорошими явищами чи подіями, їм надавали певних значень, зокрема символічних. Це дало початок розвитку та розширенню системи кольорів, відповідно зростали їхня значущість та роль у суспільстві. Зокрема, кольори стали невід'ємною частиною обрядів, традицій, які у кожного народу є особливими, відповідно люди використовували різні кольори, навіть символічні значення цих кольорів відрізнялися у віддалених етносів.

Зрозуміло, що таким чином колір залишив сліди майже у всіх сферах життя і так чи інакше впливає як на кожного індивіда, так і на суспільство загалом. Мова не є винятком, саме вона фіксує та віддзеркалює особливості сприйняття кольорів тим чи іншим етносом. У зв'язку з цим у науковців і виник інтерес до дослідження кольору у мові, а відтак з'явилася така галузь мовознавства як лінгвістика кольору. Вона вивчає лексичні одиниці із ознакою кольору, що мають назву колоративи, кольороназви або колороніми.

Фразеологічні одиниці (далі – ФО) є одним із основних джерел вивчення та дослідження колоративів, оскільки саме ФО відображають національну специфіку кожної мовної спільноти, що дає уявлення про особливості менталітету, культуру, а отже світосприйняття.

Не менш цікавою для досліджень є символіка колоративів у складі фразеологічних одиниць. Вивчення символіки колоративів у різних мовах дає можливість зрозуміти різницю між баченням світу різними народами, а порівняння символіки допомагає виділити специфічну та унікальну семантику, що є звичною для однієї мовної спільноти, але зовсім незрозумілою для іншої. Проте, не менш важливою є і універсальна семантика фразеологічних одиниць, що

містять у своєму складі колоратив, тому що вона допомагає віднайти спільні риси у досить віддалених народів та їхніх мовах.

Актуальність дослідження зумовлена недостатньою вивченістю символіки колоративів у складі фразеологічних одиниць, а також полягає у перспективах використання отриманих результатів для кращого вивчення та розуміння німецької мови.

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці на позначення кольору.

Предметом дослідження є символічне вживання колірних лексем у фразеологічних одиницях німецької мови.

Мета дослідження – дослідити колоративні лексеми із символічним значенням у складі фразеологічних одиниць німецької мови крізь призму їх універсальності, специфічності та унікальності семантики.

Завдання дослідження:

- розглянути феномен кольору в мові та описати особливості колоративів;
- вивчити символіку кольорів у різних народів, а також символіку колоративів у складі фразеологічних одиниць;
- дослідити фразеологічні одиниці із колоративним компонентом;
- сформувати вибірку німецьких фразеологічних одиниць із колоративним компонентом та розподілити їх на три групи: універсальні, специфічні та унікальні ФО;
- проаналізувати семантику фразеологічних одиниць німецької мови із колоративом у складі крізь призму універсальності, специфічності та унікальності.

Методи дослідження. Як основні методи дослідження у роботі були використані порівняльний, описовий та системний, які дозволили здійснити аналіз символіки фразеологічних одиниць із колоративним компонентом у німецькій

мові та порівняти її із символікою колоративів у інших мовах. Крім цього, був застосований прийом кількісних підрахунків.

Матеріал дослідження складають німецькі фразеологічні одиниці із колірним компонентом, що були відібрані із німецько-українських фразеологічних словників, тлумачних одномовних словників. Фразеологічні одиниці були сформовані у вибірку, що складається із 221 ФО німецької мови.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що результати та висновки, які були отримані під час дослідження фразеологічних одиниць, є важливими для подальшого вивчення символіки колоративів у фразеологізмах німецької мови крізь призму універсальності, специфічності та унікальності. Цією роботою зроблено певний внесок у дослідження фразеологізмів із колористичним компонентом.

Наукова новизна. Під час написання роботи нами було виділено найбільш вживані колороніми у фразеологічних одиницях, розподілено ФО за кольорами, вжитими у їхньому складі, проаналізовано семантику та структуру цих фразеологізмів у порівнянні з іншими мовами, а також розглянуто універсальність, специфічність та унікальність символіки фразеологічних одиниць німецької мови із колористичним компонентом.

Практичне значення полягає у тому, що висновки та результати вивчення символіки колірної лексики у складі фразеологічних одиниць, їх структури та семантики дозволяють використовувати їх під час ознайомлення із особливостями та специфікою колоративів у складі ФО; результати дослідження допомагають зрозуміти відмінності між специфікою та унікальністю семантики німецьких ФО, що містять колоративи, а також побачити універсальні ознаки колірної символіки німецької мови.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури та додатку. Загальний обсяг роботи складає 99 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На основі отриманих результатів нашого дослідження можна стверджувати, що вивчення кольору для лінгвістики є не менш цікавим, ніж його вивчення для фізики, психології чи теорії фотографії. Про це свідчить інтерес дослідників до цієї сфери, досить велика кількість різних поглядів та підходів до класифікації кольорів саме у лінгвістиці, критерій впорядкування у системи. Крім цього, дослідження засвідчило, що навіть не існує єдиного загальноприйнятого терміну на позначення лексики із колірною ознакою. У лінгвістиці присутні такі терміни для позначення кольору: кольоролексеми, кольоропозначення, колоративи, колороніми, колірні терміни, назви кольору, хроматоніми і т. д., всі вони дозволені до вживання та використовуються як синоніми для уникнення повторів. Таке різноманіття свідчить про те, що вивчення колоративів перебуває на етапі розвитку, що воно ще не закінчене. Це посилює зацікавленість у проблемах кольору у мові, чим і спричинена велика кількість суджень з цього приводу.

Не менш цінним і цікавим для науки є тлумачення символізму колоративів. Зважаючи на те, що він відображає культуру, менталітет, світорозуміння різних народів, їх життєві принципи, то вивчення символізму робить внесок не тільки у розвиток лінгвістики, а й допомагає краще розуміти інші національності, розкрити причини того, чому у певних випадках вживання та значення певного колоративу суперечить нашим цінностям, проте є цілком буденним для іншого народу.

Дослідження показало, що колороніми є джерелом культурної, національної, соціальної інформації, відображають емоції та асоціації представників певної мовної спільноти. Те саме можна сказати і про фразеологічні одиниці, саме тому ФО і колоративи виступають частинами, що взаємно доповнюють один одного та стають потужним способом, що веде до збагачення фразеологічного складу тієї чи іншої мови.

Ми дійшли висновку, що вивчення символіки колоративів у складі фразеологічних одиниць є дуже важливим для розуміння не тільки інших культур, а і своєї власної, адже на основі порівняння можна виявити не тільки ФО із універсальною семантикою, а й ФО, що мають унікальну семантику та несуть неповторні образи та асоціації, що не зустрічаються в інших мовах.

Отже, у ході дослідження символіки фразеологічних одиниць із колоративним компонентом нам вдалося знайти спільні та відмінні значення кольорів у німецькій, українській, англійській та російській мовах, виокремити символіку, що виявилася неочікуваною для певної мови, проте цілком звичною для іншої. На основі цієї інформації вся вибірка фразеологічних одиниць, що складалася із 221 фразеологізму, була розподілена нами на три групи відповідно до їх універсальної, специфічної та унікальної семантики.

До універсальних ФО, тобто євроуніверсалій, було віднесено фразеологізми, які мають повні відповідники у інших мовах, це означає, що семантика та символіка німецьких фразеологічних одиниць із колоративом збігалася із семантикою та символікою відповідних ФО інших мов. Наявність таких еквівалентів можна пояснити тим, що уявлення та відчуття світу цими народами у певних аспектах збігаються. Крім цього, таке явище ще пояснюється тим, що ці фразеологізми мають спільне джерело походження, часто це поширені електронні засоби масової інформації, масова література чи Святе письмо тощо.

До групи фразеологічних одиниць із специфічною символікою колоративів ми віднесли ті ФО, вживання певних компонентів яких видається незвичним або навіть не цілком зрозумілим для представників іншої культури. Слід зазначити, що такі компоненти, вжиті у специфічному значенні, не є етнокультурно маркованими, проте викликають подив або нерозуміння з боку інших народів. Саме на таку специфічну символіку колоративів ми спиралися у нашому дослідженні, аналізуючи фразеологічні одиниці, зараховані до специфічних.

Фразеологічні одиниці із унікальним символічним значенням відрізняються від специфічних ФО тим, що вживання певного кольору та його символіка у складі певного фразеологізму є цілком неповторними, безеквівалентними та відображають унікальні культурні явища певної мовної спільноти, тобто у семантиці наявний етнокультурно маркований елемент, у нашому випадку це значення колоративу. Зазвичай такі фразеологізми пов'язані із міфологією німецького етносу, неповторними традиціями, деталями побутового життя.

Отже, процес та результати дослідження показали наскільки важливим є вивчення фразеологічного складу мови іншого народу для кращого розуміння його мови і культури, та яку роль при цьому відіграють колоративи, значення яких часом може бути протилежним до значення колоративу в рідній мові, а їх вживання специфічним чи унікальним. Зрозуміло, що без додаткових тлумачень не буде досягнуто розуміння, тому вивчення символіки колоративів у фразеологічних одиницях крізь призму універсальності, специфічності та унікальності робить певний внесок у розвиток цього напрямку та допомагає дійти кращого порозуміння у спілкуванні із іноземцями на практиці.